

Novi prinos istraživanju istarskih govora

(Nada Peršić, *Govor Kršana*, Grafrade, Rijeka 2002, 139 str.)

O Kršanu, istarskome mjestu smještenu između Čepićkoga polja i Plominskoga zaljeva, u dosadašnjoj literaturi nije bilo podataka koji bi ga odredili jezično i povijesno u društvenom, demografskom i geografskom kontekstu. Prve takve cjelovite podatke daje Nada Peršić u knjizi *Govor Kršana*. Nakon prvih dvaju poglavlja, u kojima se autorica bavi razvojem jednoga od rijetkih srednjovjekovnih kaštela na kraškoj ploči u Istri, prvi put spomenutoga 1274. godine, podrijetlom njegova imena, vladarima, legendama, zemljopisnim smještajem i stanovnicima, slijedi dijalektološki opis kršanskoga govora. Najprije se utvrđuju jezični kriteriji prema kojima se određuje pripadnost nekoga govora čakavskomu narječju; izdvajaju se općečakavske fonološke i morfološke jezične značajke (primjerice zamjenica *ča*, refleks protojezičnoga fonema /e/, čakavsko /č/, refleks *jata*, akcentuacija, čakavski kondicional) koje valja utvrditi i opisati u govoru Kršana. Slijedom takve analize mjesni se govor Kršana u dijalektološkoj klasifikaciji pribraja ikavsko-ekavskomu "čepićkom" tipu čakavskih govora (takav je primjerice govor Čepića, zatim Svetog Petra u Šumi, Šušnjevice, Milotskoga Brega, Cerovlja), ujedno i mlađemu dijasporskomu govoru na području Istre (vjerojatno predstavlja dijasporu iz središnjih prostora u vrijeme velikih seoba i turskih ratova). Njega jezično okružuju žminjsko-pazinski, boljunski i labinski čakavski govori. Iz analize kršanskoga govora, temeljene na terenskome

istraživanju koje obuhvaća snimljene zapise (oglede govora) izvornih govornika, izdvaja se deset bitnih čakavskih jezičnih značajki u govoru Kršana. Među njima su dosljedan ikavsko-ekavski refleks *jata*, uporaba zamjenice *ča* i njezina genitivnog oblika *česa*, stariji dvoakcenatski sustav, upotreba čakavskoga kondicionala. Morfološke se osobitosti utvrđuju u analizi imenica, pridjeva, zamjenica, brojeva i glagola, a kao dodatak istraživanju daje se i frazeologija toga govora. S obzirom na svoju strukturu, frazemi su svrstani u tri tipa: 1) fonetska riječ (npr. *va moti* 'u pokretu', *za škužu* 'za ispriku'), 2) frazemska sintagma koja uključuje glagolske, pridjevske, imeničke i poredbene frazeme (npr. *čovik od besede* 'čovjek od riječi', *živiti kako brek i močak* 'živjeti u svađi') i 3) frazemska rečenica (npr. *Čemo barete pomišat*. 'Sukobit ćemo se.', *Hitat sol va more*. 'Uzalud raditi').

Cjelovita se slika Kršana, jezična, povijesna, zemljopisna i demografska, zaokružuje priložima na kraju knjige. Donose se transkribirani tekstovi snimljenih govora izvornih govornika Kršana (tri oglede govora), karte i tabelarni prikazi statističkih podataka o stanovništvu općine Kršan.

Govor Kršana u dosadašnjim dijalektološkim istraživanjima nije bio opisiv. Osim inovativna jezičnoga materijala koji se mnogobrojnim primjerima potvrđuje na fonološkoj i morfološkoj razini jezične analize te u prikazu frazema, knjiga donosi i kontekstualni povijesni, zemljopisni i demografski smještaj toga mjesta, time i govora. Usto, novi je prinos istraživanju istarskih govora te daljnjoj klasifikaciji i sintezi raznolike jezične slike poluotoka Istre.

Irena Drpić